

I DIALOG MED NATUREN

JULIA FERNANDER SMIT

Eurytmi er en bevegelseskunst som arbeider med livsprosesser og med menneskets forbindelse til verden, med krefter som er reelle, selv om de er usynlige, nemlig livskraftene. Kunstneren søker gjennom språk og musikk å la disse få komme til uttrykk. Eurytmist Tanja Baumgartner har utviklet en vitenskapelig metode som viser hvordan disse kreftene virker inn i det fysiske i planter og elementer, slik at vi lettere kan få øye på dem.

På bildet ser vi seks planter av arten *Bryophyllum* stå side om side. Planten bærer også navnet Goethe-planten, etter Johann Wolfgang von Goethes fascinasjon for dens bladrikdom og hans møysommelige undersøkelser av den. Den skal ha ligget nær hans idé om *urplanten*. Bildet viser at tre av plantene strekker seg lange og litt hengslete mot lyset. De tre andre er lave, fyldige og frodige, og synes å stå i nærmere kontakt med jorden. Hvorfor er de så ulike av vekst?

Bildet er trykket i det vesle heftet *Eurythmie und ihre Wirkungen auf Substanzen* (Eurytmi og dens virkninger på substanser). Vi kan lese at plantene har fått ulik eurytmisk behandling; de tre lange er behandlet med lyd kvaliteten L, de tre fyldige med kvaliteten B. Bildet er tatt i forbindelse med et forskningsprosjekt initiert og gjennomført av eurytmist Tanja Baumgartner.

Hva innebærer eurytmisk behandling? Og lyd kvaliteten L og B? Bildet åpner for mange

spørsmål. Jeg tar turen til Baumgartners hjem og arbeidsplass *Kunsthof ArteNova* i landsbyen Bartenheim – la Chaussée i Elsass i Frankrike. Hun grunnla Institut ArteNova 2007 for å forske på eurytmiens virkning på substanser; blant annet på planter, på vann, på frø og på epler. Forskningen hun bedriver befinner seg i spenningsfeltet mellom kunst og vitenskap. Utforskningen er kunstnerisk av karakter, den baserer seg på hennes kvalitative utforskning av og arbeid med ulike substanser, hvert tilfelle er et nytt tilfelle, samtidig som hun benytter seg av vitenskapelige metoder. Selve Institutt ArteNova har sin base i Basel. Nå sitter vi inne på hennes romslige og lune kjøkken på kunstgården.

Er plantene på bildet av samme opphav?

Baumgartner bekrefter, de har felles morplante. Forskjellen består i at de har fått ulik eurytmisk behandling. Forskningsprosjektet gjennomførte hun mellom 2004 og 2006 sammen med Dr. Stephan Baumgartner. At de har samme navn er et skjebnetilfelle, eller

en tilfeldighet. Han er fysiker, knyttet både til Universitetet i Bern og HISCIA i Arlesheim hvor han fremdeles arbeider med kreftforskning. Han introduserte henne for forskningsmetoder brukt i forskning på homeopati og antroposofisk medisin, som hun tok med seg i arbeidet med plantene. I to små hefter beskriver hun hvordan prosjektet ble gjennomført. Det er herfra bildet er gjengitt.

Hva innebærer en eurytmisk behandling?

– Eurytmi er en bevegelseskunst som arbeider med livsprosesser, med menneskets forbindelse til verden, og med krefter som er reelle, selv om de er usynlige krefter. Jeg har arbeidet med mange mennesker, og har sett at de eurytmiske lyd kvalitetene kan ha en helt konkret virkning inn i det fysiske eller det psykiske. Ofte hører jeg at det handler om tro, at eurytmi kun virker om en tror på det. Det er jo noe sant i dette. Eurytmien innebærer en objektiv kraft, men også en subjektiv. Det krever åpenhet og vilje til å utforske og kjenne etter hva eurytmi dreier seg om og hvordan den virker på kroppen. Men det handler om indre innstilling, ikke om hvilket livssyn du har. Det er derfor spennende å gjøre eurytmi med planter. Planter reagerer ofte umiddelbart på omgivelsene, og enten reagerer de, eller så reagerer de ikke. Det har vært interessant å undersøke plantenes faktiske reaksjoner på de eurytmiske lyd kvalitetene, og å se at de ulike kvalitetene fører til ulike bladformasjoner, ulik vekst, forteller Baumgartner.

Baumgartner vokste opp i Dornach og gikk på Steinerskolen i Basel. Som 4-åring sto hun på scenen for første gang, det var i Goethes *Faust*, hun sto på nest bakerste rad og gjorde daktyler. Som barn var hun glad i eurytmi, hun likte bevegelse. Samtidig hadde hun mange spørsmål til eurytmien; hva var det egentlig de holdt på med? Lærerne hennes kunne ikke svare på spørsmålene. Derfor skrev hun oppgave om eurytmi gjennom det siste skoleåret. Da hun var ferdig med skolen, ville hun bli lærer, men tenkte at hun var for ung for den

oppgaven og ville samle erfaringer først. Hun begynte på eurytmistudiet. Det kunne jo ikke skade? Lærerinnen var Elena Zuccoli, en av de tidligste eurytmistene. Zuccoli er kjent for å ha vært en stor kunstner, dog en streng pedagog, men det var hun som ga Baumgartner den fordypelsen i eurytmien som hun trengte. For Baumgartner har det alltid vært viktig at eurytmien er noe mer enn lett og skjønn «antroposofdans», som hun kaller det. Den arbeider inn i reelle krefter, i livskrefter.

Hvordan kan vi forstå at plantene er behandlet med lyd-kvalitetene L og B?

– De eurytmiske lyd-kvalitetene representerer urprinsipper for liv, disse kan en lære å kjenne gjennom opplevelse. Vi kan begynne med lyd-kvaliteten B. Den har alltid en kvalitet av å skape et indre rom, sier Baumgartner. Hun viser ved å føre hendene fra periferien og inn mot kroppen med håndflatene vendt mot hjertet. Det ser ut som om hun tar med seg noen håndfuller av luften og fortetter den til en bylt hun holder fast mellom håndflatene og hjertet. – En person som innehar denne kvaliteten gir alltid et inntrykk av beskyttelse, av sikkerhet, sier Baumgartner.

– Er man derimot en person som stadig setter ting i bevegelse, som liksom flyter av sted, som griper nye elementer og omvandler dem til noe nytt, da forholder vedkommende seg etter L-lydens prinsipp, sier hun.

Hun forteller at ved eurytmiens begynnelse sendte eurytmiens grunnlegger Rudolf Steiner eurytmistene ut i naturen for å lære lyd-kvalitetene å kjenne. R-kvaliteten skulle søkes i vinden, og i kraften som finnes i overgangen mellom gange og løping. De skulle lære M-kvaliteten gjennom å kjenne på naturens ulike substanser; hvordan kjennes en bøk? En eik? Grantreet? Tåke? Vann? M-kvaliteten kunne de finne ved å trenge inn i og forstå naturens ulike former og substanser. Slik kunne de også bli kjent med naturen og dens hemmeligheter.

– Det er en virksomhet bak lydene, denne virksomheten er essensiell for å gripe eurytmi-

ens særegenhet, sier Baumgartner.

Så går hun tilbake til plantene hun arbeider med. Hun forteller at hver enkelt plante reagerer ulikt på behandling med den samme lyd-kvaliteten. Hun trekker frem Bryophyllum som et eksempel. Det tok nemlig et helt år før disse plantene reagerte på behandlingen. Hun hadde egentlig gitt dem opp, de sto i vinduskarmen og fikk vanlig plantestell. Etter et år skjøt L-plantene i været. De gikk raskt i blomst, og blomstret rask av igjen. B-plantene trengte enda et år før de blomstret, men da fikk de til gjengjeld opptil seks blomster på hver stengel.

Så er det egentlig alltid en overraskelse hvordan plantene reagerer?

– Absolutt! Jeg har behandlet mellom 80 og 90 forskjellige plantearter med L eller B. Hver plante reagerer individuelt på behandlingen, hver enkelt viser meg et nytt aspekt ved en lyd-kvalitet. For eksempel behandlet jeg planten Soleirolia (Husfred) med B-kvaliteten med samme intensitet som jeg gjorde med Bryophyllum. Mens den sistnevnte trengte et år

før den reagerte, lå Soleiroliaen liksom «be-svimt» etter noen behandlinger. Den hadde fått for mye. Jeg måtte holde meg unna den i tre uker, kunne ikke annet enn å beklage meg overfor den, forteller Baumgartner. Hun ler. – B er ikke lik B. Alle planter reagerer forskjellig på behandlingen, sier hun.

Så det er et møte?

– Ja, det er et møte. L er en vann-lyd og et strømningsprinsipp, og dette lever i alt som har en vannprosess i seg. Men denne prosessen foregår på en annen måte i et menneske enn i en karseplante. Hver enkelt behandling er et nytt og ukjent tilfelle. Arbeidet med plantene innebærer mange timer og mye øvelse. Når jeg arbeider med en plante må jeg først være fullt og helt i lyd-kvaliteten. I tillegg må jeg forsøke å kjenne etter hva for en reaksjon jeg får fra planten. Hva gjør planten med det jeg gir den? Hva skjer i blomsten? I stengelen? I roten? Jeg beveger meg ikke kun fysisk, bevegelsen er ikke kun en ytre bevegelse. Planten kan ikke fortelle meg hva den opplever, så jeg må utvikle et øre for å fange opp dens reaksjoner.

Kan du se hva for lyder som ville være bra for en bestemt plante?

– Det er et annet område med andre spørsmål og annet rammeverk, sier Baumgartner. – Når

det gjelder mitt arbeid i dette planteforsøket, har jeg alltid hatt med meg spørsmålet: «Plante, kan du hjelpe meg med hvordan denne lyden virker?» Da er det en åpen forbindelse mellom planten og meg selv. Om jeg vil at en plante blir sterkere slik at den ikke blir rammet av sykdom, da må jeg stille spørsmål som går mer i retning av planteforskning, frøforedling, for eksempel. Et spørsmål innen frøforedling kunne vært: «Hvordan kan vi virke inn på frøet slik at planten kan stille sterkere mot insekter og sopp? Og for at det kan berede vei for kommende generasjoner planter gjennom frøene?» En stor utfordring innen frøforedlingen i dag er de såkalte hybridfrøene. Du sår dem og får flotte salater, men om du samler frøene og sår dem på nytt året etter, vet du ikke hva som kommer opp. Du må kjøpe nye frø. Og dette er de store frøfirmaene så klart interessert i, sier hun.

– Det er jo sånn, tidligere samlet bonden frø fra egen avling om høsten som ble tatt vare på og sådd igjen våren etter. Frøene, plantene, hadde både fortidens planter og framtidens generasjoner i seg. Et frø var en lang, lang linje planter. Baumgartner forteller at hun har begynt å kikke på hvorvidt en bestemt eurytmisk behandling kan hjelpe. I dette tilfellet ville spørsmålet vært: «Hvordan kan jeg styrke denne tomaten eller salaten slik at den får et godt fundament som den kan gi videre til framtidige generasjoner?»

Er det likheter mellom å behandle en plante og et menneske?

– Ja, det er likheter, men med et voksent menneske er fordelene at du har et individ foran deg, et jeg, en du kan samarbeide med. Dialogen er enklere med et voksent menneske enn med et barn, eller en plante, sier Baumgartner.

Men eurytmispråket, det kan planten forstå? Gjennom det kan dere kommunisere?

– Ja, sier hun. Det blir stille et øyeblikk, før hun

fortsetter. – Mennesker har spurt meg: «Leker du Gud?» Dette spørsmålet vekker hos meg en begeistring, en respekt, og en ettertanke. Får jeg lov til å gripe inn i naturen på denne måten? Med et voksent menneske er det greit, for vedkommende kan selv bestemme om det vil være med eller ikke. Men med planter eller dyr er maktforholdet et annet, situasjonen er mer delikat, dette gjelder også i arbeid med barn. Da er også ansvaret for hvordan jeg nærmer meg den eller det som står overfor meg større. Og min intensjon er viktig. Hvorfor gjør jeg dette? Er det av egoistiske grunner? Forsøker jeg å lære? Komme i dialog? Hjelp en plante til å bli sterkere? Ut fra hvilket indre motiv oppstår min handling? Disse spørsmålene har jeg alltid med meg når jeg arbeider med barn, planter, dyr eller elementer.

★

Arbeid med vann

De siste årene har Baumgartner og teamet hennes i ArteNova arbeidet med elementet vann.

Kan du fortelle oss om vannprosjektet?

– Det første spørsmålet var, etter at jeg i mange år hadde behandlet frø eller planter direkte, om jeg også kunne behandle vann? Ville lyd kvaliteten vise seg i en plante vannet med lydbehandlet vann? Vi forsøkte først med karseplanter, de viser oss raskt resultatene. Vi behandlet vannet, og vannet karseplantene med dette. Vi gjennomførte forsøket mange, mange ganger. Det viste seg gjentatte ganger at plantene vannet med B-vann var signifikant forskjellig fra plantene behandlet med L-vann. (Se foto side 43). Vi utvidet til å behandle vann også med lyd kvaliteten til V, S og R, forteller Baumgartner.

Hvordan blir vannet behandlet?

– Det er et stort tema for seg, sier hun. – Kort fortalt er det en syvtrinnsprosess. Jeg har vannet i en stor glassbeholder, og gjør lyden på ulik avstand, helt nært, lenger unna, eller ved hjelp av en metallskje, også i vannet. Mentalt står jeg i forbindelse med det jeg behandler. Et spørsmål vi hadde i starten, var beholderen. Vi hadde vannet i lufttette medisinpiller i glass med spørsmålet om den eurytmiske virksomheten også virker gjennom glass? Og det gjør den. Eurytmisk virksomhet virker også gjennom glass, forteller Baumgartner.

Det høres helt sprøtt ...

– Ja, men på en annen side, mobilstråler går gjennom halvmeter tykke betongvegger. Så hvorfor skulle ikke eurytmisk-eterisk virksomhet gå igjennom det fysiske? Vann i plastikkbeholdere viste seg å være vanskeligere. Det går, men resultatene blir ikke like klare som når vannet er oppbevart i glassbeholdere, sier hun.

– Neste spørsmål for prosjektet var: Når de nå kunne se, via karseplantene, at virk-

ningen av behandlingen var preget inn i van-
net, kunne det finnes en måte å måle dette
på, vitenskapelig? En metode? Baumgartner
og ArteNova inngikk et samarbeid med fem
andre forskningsinstitutter; The Institute of
Complementary Medicine (IKOM) ved Uni-
versitetet i Bern, KWALIS i Fulda, Institut
für Strömungswissenschaften i Herrisried,
Forskningsringen for biologisk-dynamisk
landbruk i Darmstadt og Gesellschaft für an-
gewandte Geistesforschung. I samarbeid med
disse institusjonene ville de få vannprøvene
undersøkt ved hjelp av åtte forskjellige fors-
kningsmetoder, alt fra UV-Spektroskopi, via
karsetest og til konstitusjonsanalyse. De håpet
på to brukbare metoder. Overraskende var det
at syv av de åtte metodene viste seg å funge-
re. Særlig overraskende for dem var det med
UV-Spektroskopi, en metode brukt i analytisk
kjemi.

– For oss var det lite forventet at kvaliteten
i eterisk behandlet vann skulle kunne fanges
opp via en ren maskinell prosess. Metoden
går ut på at lys, UV-stråler, sendes gjennom
vannprøvene. Så blir strålen på andre siden
av beholderen målt, for å undersøke om noe
av lyset er blitt absorbert av vannet. I under-
søkelsen hadde vi vannprøver behandlet med
lydkvalitetene L, B, V, R, S, K, en ubehandlet
vannprøve, og en som var rørt i med metall-
skje, men ikke eurytmisk. Resultatet viste sig-
nifikante forskjeller i mengden absorbert lys.
Det ubehandlede, det ikke eurytmisk-behand-
lede og det B-behandlede vannet absorberte
lite lys i forhold til de andre vannprøvene. Og
dette resultatet åpnet for mange nye spørsmål:
Hvorfor skjedde dette? Hvordan har det seg at
en fysisk kan dokumentere eterisk aktivitet?
Hva er det med vannet som gjør at lyset suges
opp? Er det små speil i enkelte av prøvene? Er
vannet uklart? Har det skjedd noe med van-
nets grunnstruktur? Har det skjedd en end-
ring i atomenes struktur? Vi har fått mange
nye spørsmål vi må undersøke. Men en ting
er klart: Når vi tester vannprøvene med UV-
Spektroskopi, viser det seg at de absorberer lys
signifikant forskjellig, sier Baumgartner. Pro-

sjektet som startet i november 2013 er langt
fra ferdig. Mange nye spørsmål venter på å bli
undersøkt.

Eckart Grundmann kommer inn i rom-
met. Han arbeider også for ArteNova. Han
forteller litt om hvordan de arbeider med fors-
kningen rent vitenskapelig. I karsetestene be-
nytttes små plastikkposer med et litt tykt papir
som grobunn for plantene, i hver pose kom-
mer omtrent 16 frø. Hver behandling består av
20-30 poser. Jo flere frø, dess mer er resultatene
til å stole på. Karsefrøene vokser fire dager i
mørket, til de er rundt 10 cm lange. Deretter
blir de avlest; lengden på røttene, på stengle-
ne, på kimbladene, krumningen på stengelen
blir målt. Opp mot en halv million planter er
blitt avlest og målt på instituttet. Slik får de
statistikk. Slik kan de vise at det faktisk er en
signifikant forskjell, at eurytmisk virksomhet
faktisk virker inn i plantevekst og vannkvali-
tet. Men de er enige om at dersom en vil vite
hvilken virksomhet det dreier seg om, da må
en selv erfare det.

– Om du ikke selv går inn i saken og gjør
dine egne erfaringer, blir det fort et trosspør-
smål, du må gjøre erfaringen selv. Mitt mål er
å vise at det finnes en annen verden, eller en
annen dimensjon av verden, og at denne er
svært spennende. Jeg gir eksempler på hvor
du kan dukke inn i den. Men riktig interessant
blir det først når du selv blir med på prosessen
og gjør dine egne erfaringer. Da kan vi snakke
sammen. Ellers forblir jeg liksom eventyrfor-
teller, sier Baumgartner og ler.

*Og hva er det egentlig dere undersøker? For oss
som ikke har tilgang til denne verdenen?*

– Litt abstrakt fortalt, søker vi en vei til å gjøre
livskraftene, eller eterfenomenene, synlige, vi
forsøker å finne en vei til denne verdenen som
alle kan gå, sier hun.

Og hva er livskraftene, eller det levende?

– Det finnes ulike grader av det levende. Ho-
vedforskjellen er om noe er dødt eller levende.

Denne er det ingen som kommer utenom. Deretter kommer spørsmålet om man i det levende kan se ulike grader av liv, eller livskraft? Det finnes ulike grader av livskraft, det kan en merke på seg selv. Lite livskraft går i retning av sykdom, om en har mye livskraft, kan en ha mye energi. Kvalitetene vi finner i de eurytmiske lydene, er instrumenter vi kan bruke for å forsterke livskraftene. Sykdom er et tegn på at livskraftene i oss har en svakhet, at de et sted ikke er fullstendig belivet og beveget. Det kan ta lang tid før dette viser seg i det fysiske, men ved å arbeide inn i livskraftene, kan man påvirke det fysiske på en god måte. For meg er spørsmålet: Hvordan griper vi det levende på en måte som gjør at vi kan leve i verden, i stoffet, i kroppen vår, på en bedre og sunnere måte? Hvordan kan vi leve i verden på en måte som gjør at det levende ikke oppløses og blir sykt? Jeg tror dette vil være en stor utfordring for framtiden, sier Baumgartner.

Og hva trenger verden i framtiden?

– Det er store utfordringer i verden, sier hun.

Vannet er truet i vår tid, det er et søppelfjell i Stillehavet på størrelse med Sveits. Fisk som spiser av dette dør av sult. Deretter er det også et stort problem med vann forurensnet av hormoner som en konsekvens av medikamentbruk. Luft er et annet tema, forurensning både i luften og i jorden. Når en ser på alle problemene, ser ikke framtiden spesielt lys ut. Hva gjør vi med alt søppelet? Hvordan kan vi redusere forurensning? Hvordan kan vi sikte mot en ernæring som er mer naturlig? Overalt er det problemer. Hvordan går det egentlig videre?, spør hun. – På en annen side: Hvordan forholder vi mennesker oss til det levende, til våre omgivelser? Tidligere ble det sunget sanger under våronna for å sørge for god plantevekst, ikke for å gjøre det mindre kjedelig. Folk merket at man gjennom sangen skapte en stemning, en atmosfære, og at denne atmosfæren kunne virke positivt inn på kornets vekst. Nærheten til naturen var en annen enn i dag. Og denne naturlige forbindelsen til det levende, den er i ferd med å forsvinne. Den må gjenopprettes. I gjenoprettelsen av denne forbindelsen er eurytmien et godt hjelpemiddel. Men det fordrer

også en jordnær og tidsriktig omgang med eurymien, den må formidles på en måte som er aktuell for mennesker. Jeg tror eurymi er et svært godt «vaskemiddel», for å vaske og pusse det levende for å gjøre det enda mer levende, sier hun, og smiler.

– Jeg ønsker å vise at dette ikke er en ideologi, det er noe reelt, og noe viktig. Og for at vi skal kunne vise dette, må vi også ta tak i og formidle hva det er som er spesielt for eurymien.

Foto: ArteNova

Mer informasjon finnes på:
<http://www.institut-artenova.ch>

JEGET OG MODERNITETEN

Verden som forestilling og verden som virkelighet – i denne motsetningen ligger det mest karakteristiske kjennetegnet ved nåtidsmenneskets bevissthet: verden er spaltet i et indre og et ytre. I «moderniteten» er mennesket mer og mer blitt en eneboer i seg selv. Verden er kommet på stadig større avstand og fremstår som overflate. Det er i realiteten denne avstanden til verden – det vil si til naturen, kosmos, de andre menneskene – som i vår tid har ført menneskeheten inn i dype sivilisasjonskriser. Modernitetens kriser løper til syvende og sist sammen i en *bevissthetskrise* som kjennetegnes ved at den spirituelle, sammenbindende dimensjonen i virkeligheten er blitt blendet ut, er gått tapt.

På den annen side er det nettopp denne utviklingen som har muliggjort moderne jeg-bevissthet og personlig frihet. I lys av antroposofien er dette samtidig også det nødvendige grunnlaget for en ny spiritualitet og sosialitet. Antroposofien gjør dualismens problem til gjenstand for utforskning og dypere erkjennelse ved å peke på et stort

paradoks i sjelelivet: retter jeg blikket mot verden, møter jeg min egen forestilling om denne verden, produktet av en prosess i mitt eget indre. Vender jeg blikket mot det indre, mot «sjelen», finner jeg i erindringene det som utenverdenen har preget inn i meg, skjebnen. Vil jeg erkjenne «verden», kastes jeg altså tilbake på meg selv; vil jeg erkjenne «meg selv», dukker verden opp. Denne fundamentale erkjennelsegåten har Rudolf Steiner formulert i et meditasjonsvers:

Vil du erkjenne deg selv,
se deg om i verden til alle sider.
Vil du erkjenne verden,
vend blikket mot sjelens indre.

I en meditativ bearbeidelse av bevissthetsparadokset kan det skje et gjennombrudd til begge sider.

Fra Harald Haakstads innledning til boken Antroposofi og meditasjon (Antropos 2016)